

05.09.23
Укр.мова

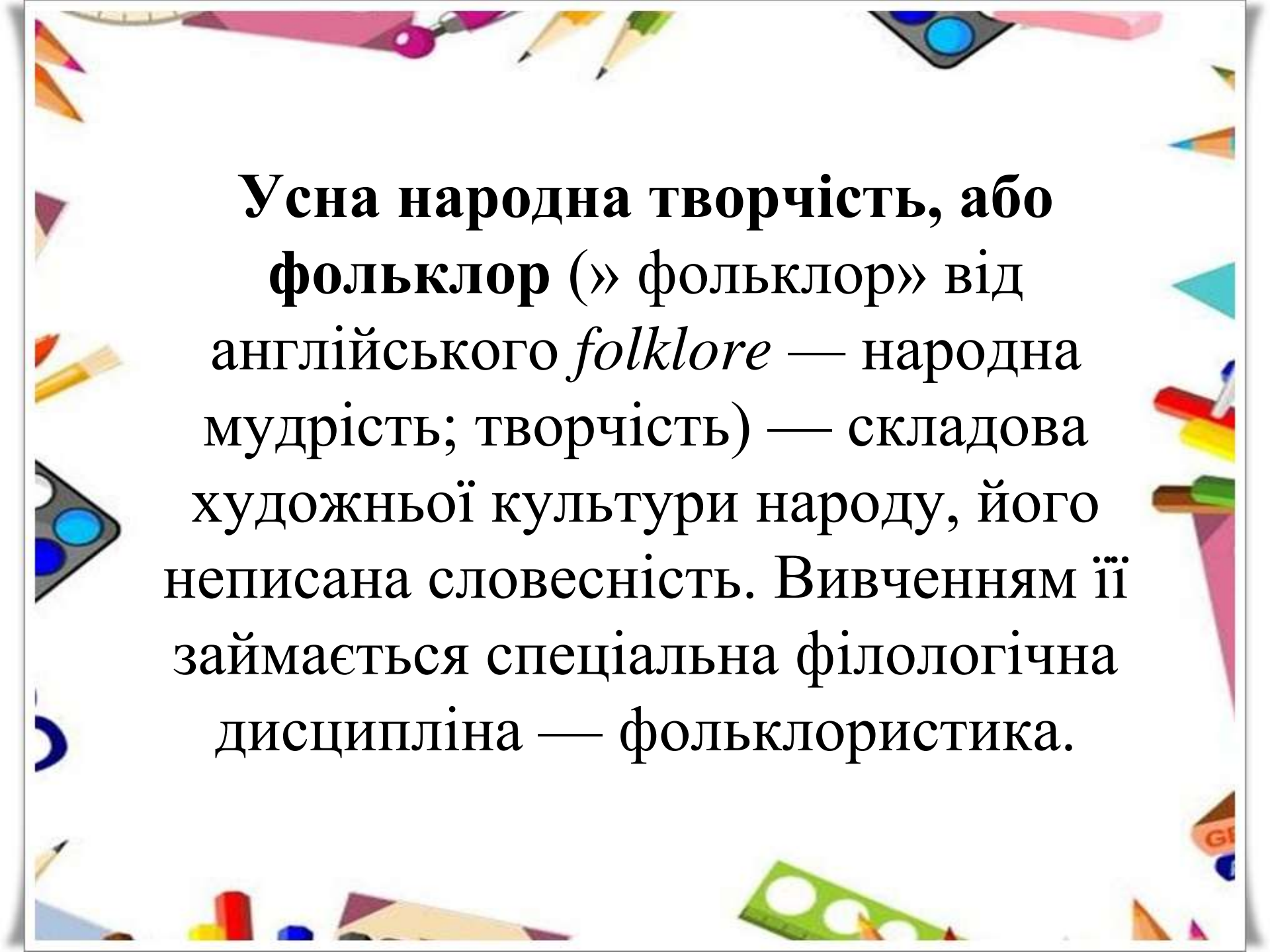
Клас:9-А,Б
Вч.: Харенко Ю.А.

**Усна народна творчість. Процес
виникнення фольклору. Багатство
і розмаїття українського
фольклору (повторення і
узагальнення вивченого). Види
родинно-побутових пісень.
Родинно-побутові пісні «Місяць на
небі, зіроньки сяють»**

Фронтальне опитування:

- * Що таке художня література?
- * Яке місце займає література в житті нації?
- * Коли і на основі чого виникла українська література? Як вона розвивалася?
- * Які ознаки художнього твору?
- * Назвіть твори з вивчених у попередніх класах, котрі вам найбільше запам'яталися. Чим саме вони привернули вашу увагу?
- * Поясніть, у чому відмінність усної словесності від книжної літератури.

A decorative border surrounds the text, featuring various school supplies such as colored pencils, pens, and erasers in shades of pink, blue, yellow, and green.

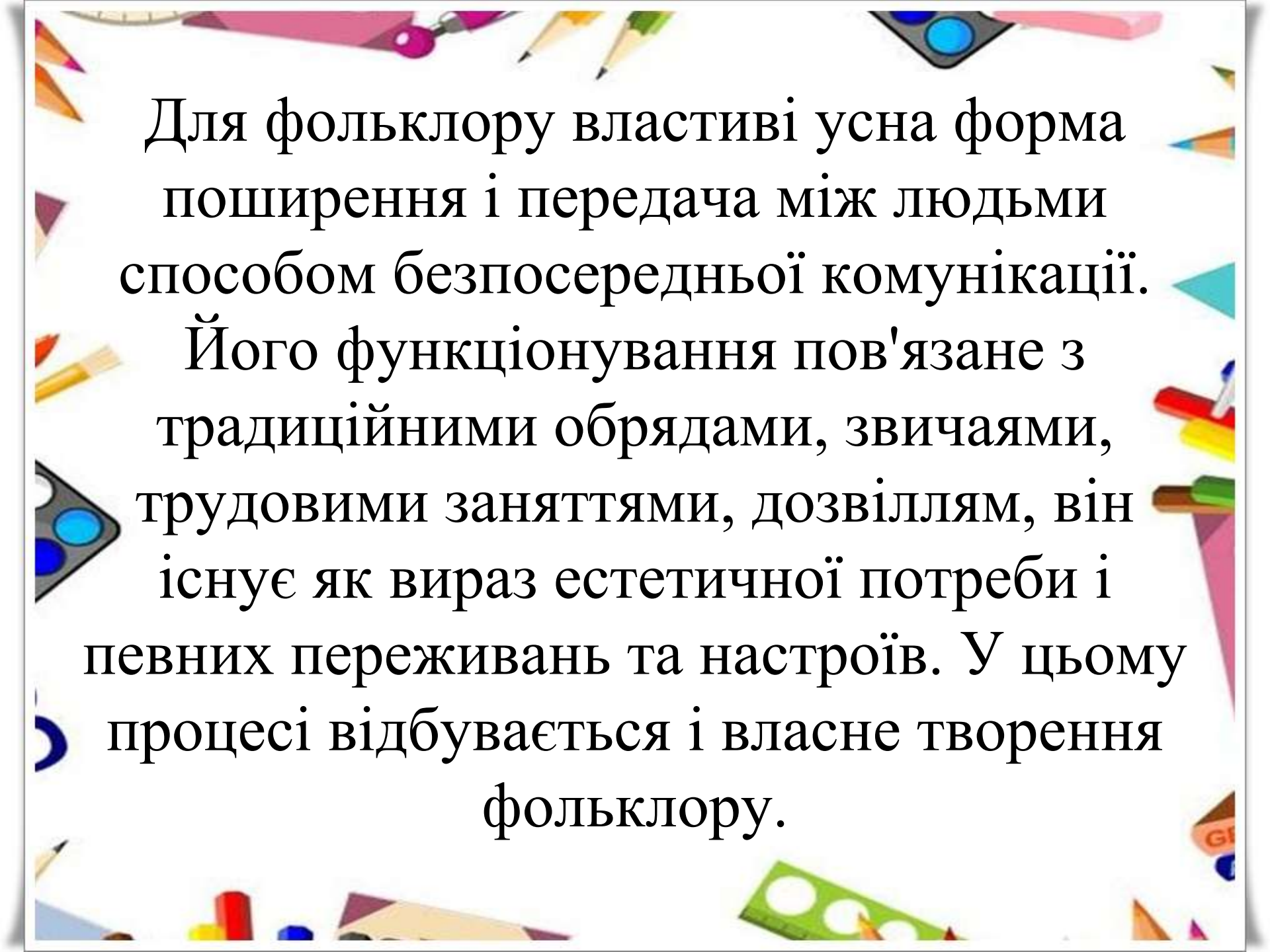
**Усна народна творчість, або
фольклор** (>> фольклор» від
англійського *folklore* — народна
мудрість; творчість) — складова
художньої культури народу, його
неписана словесність. Вивченням її
займається спеціальна філологічна
дисципліна — фольклористика.

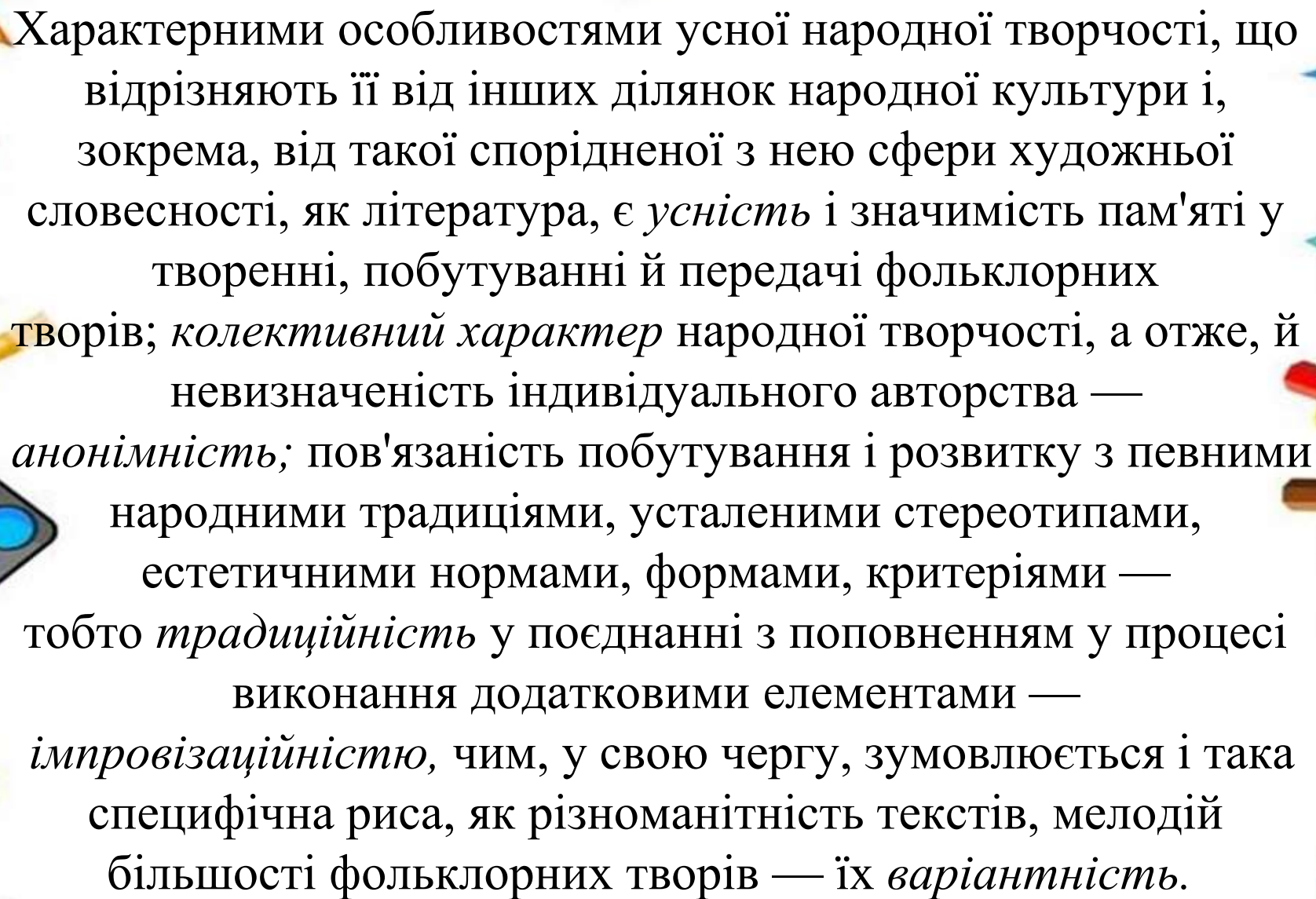
Регулярні записи творів усної народної словесності почалися лише у XVIII — XIX ст.

Тому, зрозуміло, багато з архаїчних верств фольклорної традиції втрачено. Але збережений матеріал, що записаний пізніше, багатий численними змістовними, образними елементами глибокої давнини. Регулярні записи творів усної народної словесності почалися лише у XVIII — XIX ст. Тому, зрозуміло, багато з архаїчних верств фольклорної традиції втрачено. Але збережений матеріал, що записаний пізніше, багатий численними змістовними, образними елементами глибокої давнини.

A decorative border surrounds the text, featuring various school supplies such as colored pencils, pens, markers, and erasers in shades of pink, blue, yellow, and green.

Для фольклору властиві усна форма поширення і передача між людьми способом безпосередньої комунікації.

Його функціонування пов'язане з традиційними обрядами, звичаями, трудовими заняттями, дозвіллям, він існує як вираз естетичної потреби і певних переживань та настроїв. У цьому процесі відбувається і власне творення фольклору.

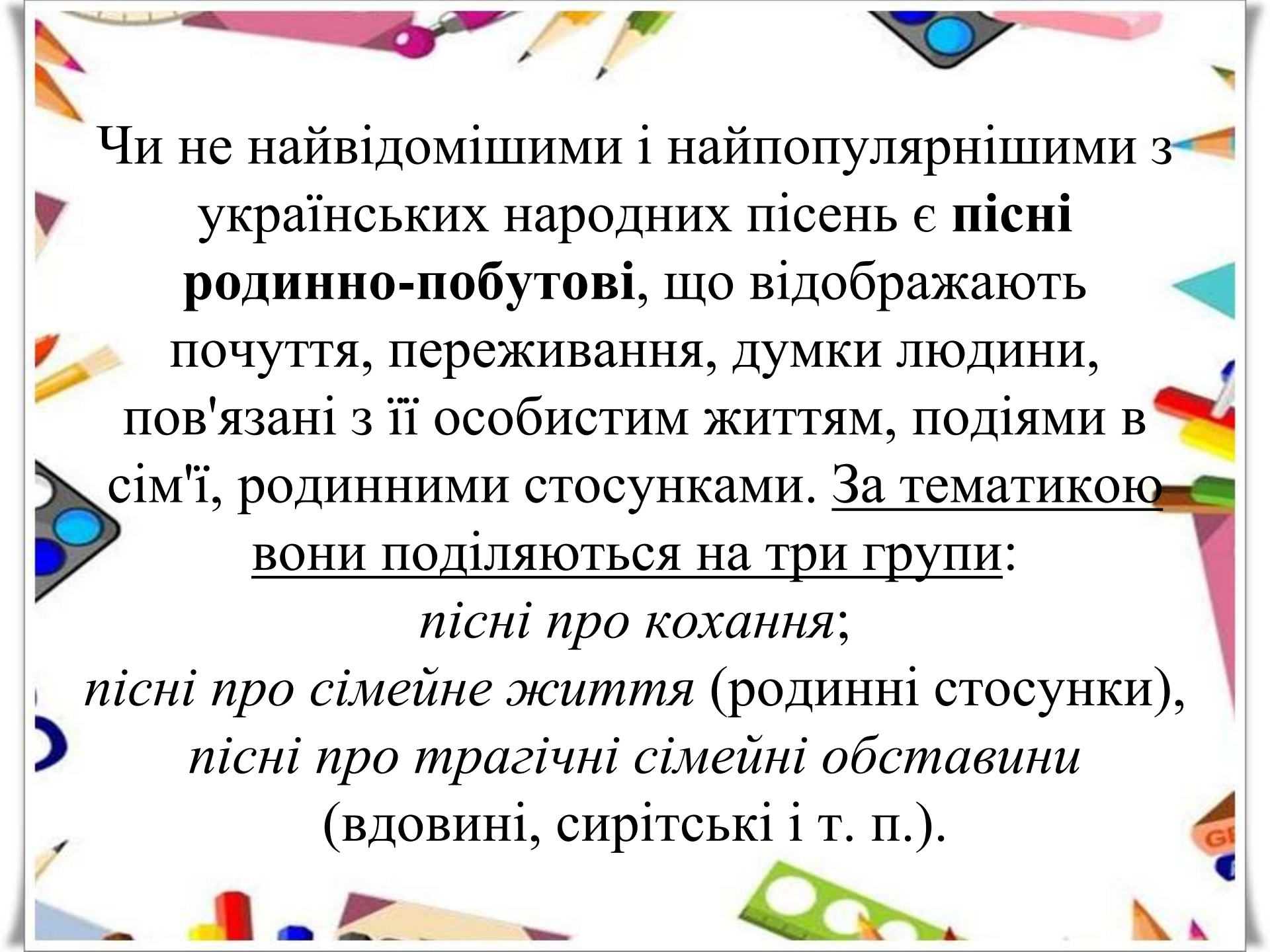
Характерними особливостями усної народної творчості, що відрізняють її від інших ділянок народної культури і, зокрема, від такої спорідненої з нею сфери художньої словесності, як література, є *усність* і значимість пам'яті у творенні, побутуванні й передачі фольклорних творів; *колективний характер* народної творчості, а отже, й невизначеність індивідуального авторства — *анонімність*; пов'язаність побутування і розвитку з певними народними традиціями, усталеними стереотипами, естетичними нормами, формами, критеріями — тобто *традиційність* у поєднанні з поповненням у процесі виконання додатковими елементами — *імпровізаційністю*, чим, у свою чергу, зумовлюється і така специфічна риса, як різноманітність текстів, мелодій більшості фольклорних творів — їх *варіантність*.

Робота з таблицею.

— Використовуючи таблицю, розкажіть, на які роди й види (жанри) поділяється усна народна творчість. Пригадайте, які з них ви вивчали у попередніх класах, наведіть приклади.

Чи не найвідомішими і найпопулярнішими з українських народних пісень є **пісні родинно-побутові**, що відображають почуття, переживання, думки людини, пов'язані з її особистим життям, подіями в сім'ї, родинними стосунками. За тематикою вони поділяються на три групи:

пісні про кохання;

пісні про сімейне життя (родинні стосунки),

пісні про трагічні сімейні обставини

(вдовині, сирітські і т. п.).

Для пісень про кохання характерні:

* романтичний

характер зображення дійсності,
якому властиві ідеалізація почуттів
ліричного героя

* гіперболізація духовних драм
(утрата коханої сприймається як
кінець життя):

* сентиментальність

Пісням про кохання притаманна традиційна символіка. Найпоширеніші символи:

*** пара голубів — закохані:**

*Коло млина, коло броду
Два голуби пили воду.*

*** зірка — дівчина, місяць — хлопець:**

*Котилася зоря з неба
Та й упала додолю.
«Та й хто мене, молоду дівчину,
Проведе додому?»*

*** зозуля — дівчина, сокіл — хлопець:**

*Кувала зозуля в stodolі на розі,
Заплакала дівчинонька
В батька на порозі:
«Козаче-соколе, візьми мене з собою
На Вкраїну далеку».*

*** хміль — символ невірного хлопця:**

*Ой хмелю мій, хмелю,
Хмелю зелененький,
Де ж ти, хмелю, зиму зимував,
Що й не розвивався?*

*Виразне читання пісні «Місяць на небі, зіроньки сяють» та
бесіда за питаннями:*

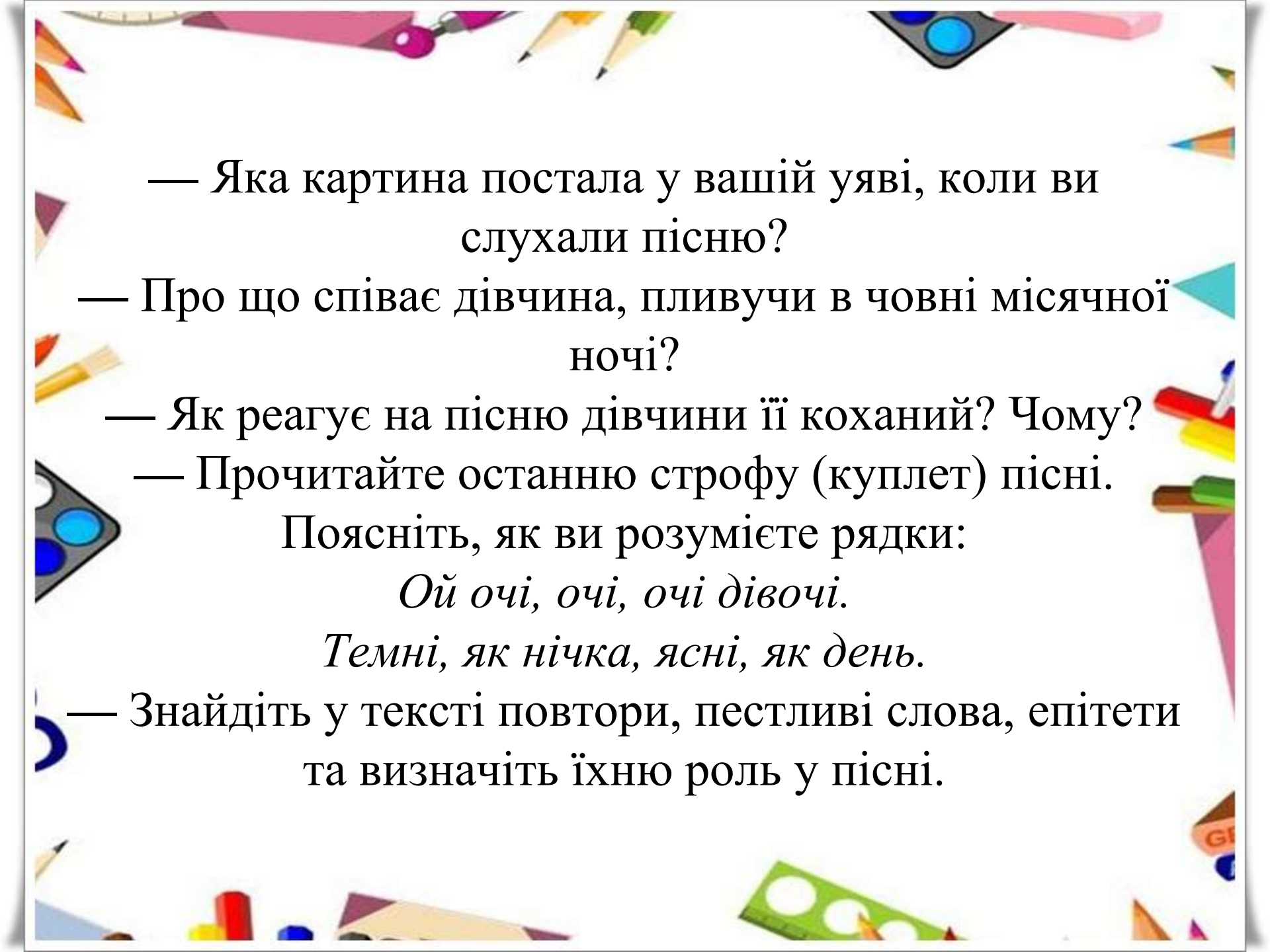
Місяць на небі, зіроньки сяють,
Тихо по морю човен пливе.
В човні дівчина пісню співає, |
А козак чує - серденько мре. | (2)

Пісня та мила, пісня та люба
Все про кохання, все про любов.
Як ми любились - тай розійшлися, |
Тепер зійшлися навіки знов. | (2)

Ой очі, очі, очі дівочі...
Темні, як нічка, ясні як день
Ви ж мене, очі, плакати навчили, |
Де ж ви навчились зводить людей? | (2)

Місяць на небі, зіроньки сяють,
Тихо по морю човен пливе.
В човні дівчина пісню співає, |
А козак чує - серденько мре. | (2)

— Яка картина постала у вашій уяві, коли ви слухали пісню?

— Про що співає дівчина, пливучи в човні місячної ночі?

— Як реагує на пісню дівчини її коханий? Чому?

— Прочитайте останню строфу (куплет) пісні.

Поясніть, як ви розумієте рядки:

Ой очі, очі, очі дівочі.

Темні, як нічка, ясні, як день.

— Знайдіть у тексті повтори, пестливі слова, епітети та визначіть їхню роль у пісні.

III. Підбиття підсумків.

IV. Домашнє завдання.

Навчіться виразно читати народні пісні, вміщені у підручнику, та підготуйтеся до їх аналізу. Вивчіть 1 баладу чи пісню (на ваш вибір) напам'ять.

